

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 71g/2019

privind excepția de neconstituționalitate a articolelor 42 alin. (1)
și 190 alin. (1) din Codul penal și a articolelor 255, 281, 282, 283
din Codul de procedură penală

CHIȘINĂU

16 aprilie 2019

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dnei Raisa APOLSCHII,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Corneliu GURIN,
dlui Artur REȘETNICOV,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 11 aprilie 2019,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 16 aprilie 2019 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 42 alin. (1) și a articolului 190 alin. (1) [în redacția anterioară Legii pentru modificarea unor acte legislative nr. 179 din 26 iulie 2018] din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, precum și a articolelor 255, 281, 282 și 283 din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de către dl avocat Vasile Nicoară, în dosarul nr. 1a-318/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea a fost trimisă la Curtea Constituțională pe 11 aprilie 2019 de către un complet de judecată din cadrul Curții de Apel Chișinău (format din dnii judecători Xenofon Ulianovschi, Silvia Vrabii și Stelian Teleucă), în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe 15 iunie 2018, un procuror din cadrul Procuraturii municipiului Chișinău, oficiul Centru, a întocmit un rechizitoriu prin care dl Veaceslav Moscovici și dna Alexandra Moscovici au fost învinuiți de comiterea mai multor infracțiuni. Dl Veaceslav Moscovici a fost învinuit de organizarea confecționării, deținerii și folosirii documentelor oficiale false [articolele 42 alin. (3), 361 alin. (2) lit. b) din Codul penal] și de organizarea tentativei de escrocherie [articolele 27, 190 alin. (5) din Codul penal], iar dna Alexandra Moscovici a fost învinuită de complicitate la confecționarea documentelor oficiale false [articolele 42 alin. (5), 361 alin. (2) lit. b) din Codul penal] și de complicitate la tentativă de escrocherie [articolele 27, 190 alin. (5) din Codul penal]. Cauza penală a fost trimisă la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, în vederea examinării acesteia.

4. Pe 26 iulie 2018, Parlamentul a adoptat Legea pentru modificarea unor acte legislative nr. 179, care, *inter alia*, a modificat textul articolului 190 alin. (1) din Codul penal.

5. Pe 25 septembrie 2018, făcând trimitere la articolele 52 alin. (1) pct.23), 255, 281, 282 și 283 din Codul de procedură penală, procurorul a adoptat două ordonanțe prin care le-a înaintat câte o nouă învinuire dlui Veaceslav Moscovici și dnei Alexandra Moscovici, conform modificărilor introduse de Legea nr. 179 din 26 iulie 2018.

6. Prin sentința Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 23 noiembrie 2018, dl și dna Moscovici au fost recunoscuți vinovați de comiterea infracțiunilor incriminate (articolul 190 din Codul penal a fost aplicat în redacția modificată), fiindu-le stabilite pedepse penale. Sentința a fost atacată cu apel.

7. În cadrul ședinței de judecată a instanței de apel, dl Vasile Nicoară, apărător al inculpaților, a ridicat excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor legale menționate la § 1 din prezenta Decizie.

8. Prin încheierea din 2 aprilie 2019, instanța de apel a admis cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării către Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nici o pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26
Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

10. Prevederile relevante ale Codului penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 42
Participanții

„(1) Participanții sunt persoanele care contribuie la săvârșirea unei infracțiuni în calitate de autor, organizator, instigator sau complice.

[...]”

Articolul 190
Escrocheria

[în redacția anterioară Legii nr. 179 din 26 iulie 2018]

„(1) Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin înșelăciune sau abuz de încredere,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.”

Articolul 190
Escrocheria

[în redacția actuală]

„(1) Escrocheria, adică dobândirea ilicită a bunurilor altei persoane prin inducerea în eroare a unei sau a mai multor persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în privința naturii, calităților substanțiale ale obiectului, părților (în cazul în care identitatea acestora este motivul determinant al încheierii actului juridic) actului juridic nul sau anulabil, ori dacă încheierea acestuia este determinată de comportamentul dolosiv sau viclean care a produs daune considerabile,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 550 la 850 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani.”

11. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 255

Ordonanțele organului de urmărire penală

„(1) În desfășurarea procesului penal, organul de urmărire penală, prin ordonanță, dispune asupra acțiunilor sau măsurilor procesuale în condițiile prezentului cod. Fiecare dintre acțiunile sau măsurile procesuale dispuse de către organul de urmărire penală se motivează, obligatoriu, în mod separat.

(2) Ordonanța trebuie să fie motivată și să cuprindă: data și locul întocmirii, numele, prenumele și calitatea persoanei care o întocmește, cauza la care se referă, obiectul acțiunii sau măsurii procesuale, temeiul legal al acesteia și semnătura celui care a întocmit-o. Ordonanța nesemnată de persoana care a întocmit-o nu are putere juridică și se consideră nulă. Dacă organul de urmărire penală consideră că este cazul să fie luate anumite măsuri, face propuneri motivate în ordonanță.

[Alineatul (3) din articolul 255 abrogat prin Legea nr. 122 din 2 iunie 2016, în vigoare din 5 august 2016]

(4) Dacă legea prevede că o acțiune sau o măsură procesuală trebuie să fie încuviințată, autorizată sau confirmată de procuror ori, după caz, de judecătorul de instrucție, care vor verifica obligatoriu dacă acestea au fost dispuse în condițiile legii, un exemplar al ordonanței sau al actului procedural motivat rămâne la procuror ori la judecătorul de instrucție.”

Articolul 281

Punerea sub învinuire

„(1) Dacă, după examinarea raportului organului de urmărire penală și a materialelor cauzei, procurorul consideră că probele acumulate sunt concludente și suficiente, el emite o ordonanță de punere sub învinuire a persoanei.

(2) Ordonanța de punere sub învinuire trebuie să cuprindă: data și locul întocmirii; de către cine a fost întocmită; numele, prenumele, ziua, luna, anul și locul nașterii persoanei puse sub învinuire, precum și alte date despre persoană care au importanță juridică în cauză; formularea învinuirii cu indicarea datei, locului, mijloacelor și modului de săvârșire a infracțiunii și consecințele ei, caracterului vinei, motivelor și semnelor calificative pentru încadrarea juridică a faptei, circumstanțelor în virtutea cărora infracțiunea nu a fost consumată în cazul pregătirii sau tentativei de infracțiune, mențiunea despre punerea persoanei respective sub învinuire în calitate de învinuit în această cauză conform articolului, alineatului și literei articolului din Codul penal care prevăd răspunderea pentru infracțiunea comisă.

(3) În cazul în care învinuitul este tras la răspundere pentru săvârșirea mai multor infracțiuni care urmează a fi încadrate juridic în baza diferitelor articole, alineate sau litere ale articolului din Codul penal, în ordonanță se arată care anume infracțiuni au fost săvârșite și articolele, alineatele sau literele articolelor care prevăd răspunderea pentru aceste infracțiuni.”

Articolul 282

Înaintarea acuzării

„(1) Înaintarea acuzării învinuitului se va face de către procuror în prezența avocatului în decurs de 48 de ore din momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire, dar nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat sau a fost adus în mod silit.

(2) Procurorul, după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei. Aceste acțiuni se atestă cu semnăturile procurorului, învinuitului, avocatului și ale altor persoane care participă la această acțiune procesuală, aplicate pe ordonanța de punere sub învinuire, indicându-se data și ora punerii sub învinuire.

(3) După înaintarea acuzării, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art.66. Învinuitului i se înmânează copia de pe ordonanța de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui. Acțiunile nominalizate, de asemenea, se consemnează în ordonanța de punere sub învinuire în modul prevăzut în alineatul (2).

(4) Învinuitul este audiat în aceeași zi în condițiile prevăzute în articolul 104.”

Articolul 283

Schimbarea și completarea acuzării

„(1) Dacă, în cursul urmăririi penale, apar temeiuri pentru schimbarea sau completarea acuzării înaintate învinuitului, procurorul este obligat să înainteze învinuitului o nouă acuzare sau să o completeze pe cea anterioară în conformitate cu prevederile articolelor respective din prezentul cod.

(2) Dacă, în cursul urmăririi penale, învinuirea înaintată nu s-a confirmat într-o anumită parte a ei, procurorul dispune scoaterea persoanei de sub urmărirea penală în privința acestui capăt de învinuire.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

12. Autorul excepției de neconstituționalitate menționează că participația penală poate fi realizată doar dacă există autorul care execută în mod direct latura obiectivă a infracțiunii. În prezenta cauză, autorul excepției susține că participația penală, reglementată de articolul 42 alin. (1) din Codul penal, a fost aplicată în mod extensiv, deoarece autoritățile statale au considerat că organizatorul și complicele au săvârșit infracțiunea fără participarea autorului.

13. De asemenea, autorul excepției consideră că dispozițiile articolului 190 alin. (1) [în redacția anterioară Legii pentru modificarea unor acte legislative nr. 179 din 26 iulie 2018] din Codul penal conțin formulări vagi, care permit aplicarea extensivă și defavorabilă a legii penale.

14. Cu privire la articolele 255, 281, 282 și 283 din Codul de procedură penală, autorul excepției menționează că normele în discuție au fost aplicate în mod extensiv, deoarece în prezenta cauză procurorul a modificat învinuirea în baza unor prevederi care sunt aplicabile doar la etapa urmăririi penale. În acest sens, autorul consideră că, la etapa judecării, învinuirea poate fi modificată doar în baza articolelor 325 și 326 din Codul de procedură penală.

15. Potrivit autorului excepției de neconstituționalitate, prevederile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 22, 23 și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

16. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

17. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a Codului penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, și a Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

18. Curtea observă că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, ridicată de către dl Vasile Nicoară în dosarul nr. 1a-318/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău, este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

19. Curtea constată că în prezenta sesizare autorul ei nu susține că prevederile contestate sunt neconstituționale *per se*, ci mai curând faptul că autoritățile le-au aplicat în mod extensiv.

20. Astfel, în cazul articolului 42 alin. (1) din Codul penal, autorul excepției susține că norma în discuție a fost aplicată printr-o interpretare extensivă față de organizatorul și complicele infracțiunii. În acest caz, autorul excepției consideră că interpretarea oferită de către autorități este contrară voinței legislatorului.

21. De asemenea, în cazul articolelor 255, 281, 282 și 283 din Codul de procedură penală, autorul excepției menționează că normele în discuție au fost aplicate în mod extensiv de către procuror atunci când a decis să modifice învinuirea. În acest caz, autorul excepției consideră că la etapa judecării cauzei învinuirea poate fi modificată doar în baza articolelor 325 și 326 din Codul de procedură penală.

22. Sub acest aspect, Curtea reține că problemele invocate de către autorul sesizării la §§ 12 și 13 din prezenta Decizie țin de competența instanțelor judecătorești. De altfel, Curtea nu poate examina, prin prisma Constituției, dacă o instanță de judecată a dat o încadrare juridică corectă faptelor săvârșite de către inculpați sau dacă un procuror a modificat învinuirea prin aplicarea corectă a legislației procesual-penale.

23. Cu privire la contestarea articolului 190 alin. (1) [în redacția anterioară Legii pentru modificarea unor acte legislative nr. 179 din 26 iulie 2018] din Codul penal, Curtea reține că norma în discuție este inaplicabilă la soluționarea litigiului principal, deoarece în prezenta cauză inculpații au fost găsiți vinovați de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 190 alin. (5) în redacția actuală [a se vedea § 6 din prezenta Decizie].

24. Prin urmare, Curtea reține că excepția de constituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate pentru a fi examinată în fond.

Din aceste motive, în baza articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 42 alin. (1) și a articolului 190 alin. (1) [în redacția anterioară Legii pentru modificarea unor acte legislative nr. 179 din 26 iulie 2018] din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, precum și a articolelor 255, 281, 282 și 283 din Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, ridicată de către dl avocat Vasile Nicoară, în dosarul nr. 1a-318/19, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 16 aprilie 2019

DCC nr. 54

Dosarul nr. 71g/2019